

VISIE DOCUMENT

TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

September 2024

VISIEDOCUMENT

Het visiedocument beschrijft de visie van de Taskforce Inkomen voor Later op het maatschappelijk vraagstuk rondom de beperkte vermogensopbouw onder zelfstandigen, de belangrijkste uitdagingen om vermogensopbouw te stimuleren en de ambities om bij te dragen aan het vergroten van bewustwording bij zelfstandigen.

© Taskforce Inkomen voor Later, 2024

INHOUD

01	Missie en samenvatting
02	Beperkte oudedagsvoorziening zelfstandigen
03	Wat is een goed pensioen?
04	Vermogensopbouw en derde pijler pensioen
05	Strategie: bewustwording stimuleren en drempels verlagen
06	Afsluiting en contact

TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

Missie

De Taskforce Inkomen voor Later is een onafhankelijk platform met als doel om het inkomen voor later onder zelfstandigen te stimuleren en drempels te verlagen om effectief individueel pensioenvermogen op te bouwen.

De volgende organisaties werken met elkaar samen: de Kamer van Koophandel, Vereniging ZZZP-Nederland, Vereniging Zelfstandigen Nederland, het Platform Zelfstandig Ondernemers, het Nibud, VNO-NCW en MKB-Nederland en het Verbond van Verzekeraars. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Wijzer in geldzaken zijn toehoorders.

MAATSCHAPPELIJKE SAMENWERKING

Weinig zelfstandigen weten wat ze daadwerkelijk kunnen verwachten als inkomen voor later. Een pensioeninkomen dat lager is dan verwacht, leidt niet alleen tot teleurstelling, maar kan ook leiden tot financiële problemen als het lager is dan nodig voor een beoogd uitgavenpatroon.

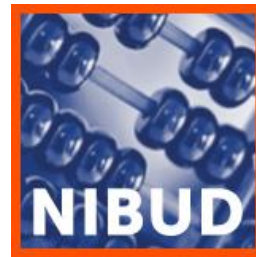
Ambities Taskforce Inkomen voor Later

- De Taskforce werkt samen om optimaal resultaat te bereiken in het stimuleren van vermogensopbouw onder zelfstandigen, bestemd voor inkomen voor de oude dag.
- Gezamenlijk kijken we naar de behoeften van zelfstandigen ten aanzien van vermogensopbouw voor later, en hoe we zelfstandigen beter kunnen bereiken en drempels in de derde pijler kunnen verlagen.
- We agenderen relevante thema's in het publieke en politieke debat. Zo heeft de Taskforce in juni 2023 input aangeleverd t.a.v. de derde pijler voor de [motie van Stoffer en Smals](#).

SAMENVATTING

- Dit document beschrijft de visie van de Taskforce Inkomen voor Later op het maatschappelijk vraagstuk rondom de beperkte vermogensopbouw onder zelfstandigen, de belangrijkste uitdagingen om vermogensopbouw te stimuleren en de ambities van de Taskforce om bij te dragen aan het vergroten van bewustwording bij zelfstandigen.
- Hoewel er een brede verscheidenheid van maatregelen denkbaar is ten behoeve van het versterken van het inkomen voor later voor zelfstandigen, richt de Taskforce zich op drie aspecten:
 - Het bereiken en stimuleren van zelfstandigen middels publieke campagnes. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) denkt mee over een effectieve campagne.
 - Het informeren van zelfstandig ondernemers over de (fiscale) mogelijkheden voor vermogensopbouw via een informatiepunt. In co-creatie met zelfstandig ondernemers en SZW wil de Taskforce een transparant en toegankelijk informatiepunt en/of –pagina voor zelfstandigen ontwikkelen. Zowel voor de (fiscale) mogelijkheden in de derde pijler als het opbouwen van vermogen voor later buiten de pensioenpijlers om.
 - Eenvoudiger inzicht in de beschikbare jaarruimte. Naar verwachting is het meest effectief het inzichtelijk maken van de beschikbare jaar- en reserveringsruimte door de Belastingdienst bij de jaarlijkse aangifte.

LEDEN VAN DE TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

Toehoorders:

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

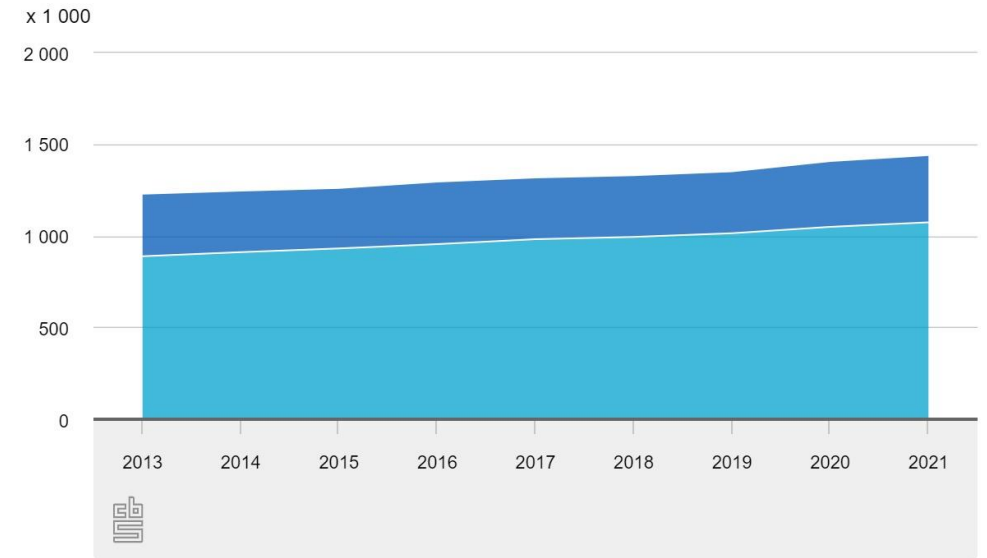
BEPERKTE OUDEDAGSVORZIENING ZELFSTANDIGEN

PERSPECTIEF VAN DE TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

DE DOELGROEP: ZELFSTANDIGEN

- Steeds meer werkenden zijn zelfstandig ondernemers. In 2022 waren er 1,3 miljoen mensen met een hoofdbaan als zzp'er, dat is 12 procent van alle werkenden (CBS). In 2013 was dat nog 11 procent.
- Voor de definitie van zelfstandige hanteert de Taskforce de economische invalshoek van het CBS: een zelfstandige is een persoon die arbeid verricht voor eigen rekening of risico:
 - In een eigen bedrijf of praktijk, of
 - In het bedrijf of de praktijk van een gezinslid, of
 - Als overige zelfstandige (bijvoorbeeld in een zelfstandig uitgeoefend beroep)
- Personen die als werknemer én als zelfstandige werken, worden als zelfstandige geclassificeerd indien hun werk als zelfstandige qua inkomen of arbeidsduur hun hoofdactiviteit is.

Zelfstandigen (15 tot 75 jaar)

■ Zelfstandige zonder personeel (zzp)
■ Zelfstandige met personeel (inclusief meewerkend gezinslid)

CBS: ontwikkelingen zelfstandigen 2013 - 2021

ZELFSTANDIGEN HEBBEN EEN BEPERKTE(RE) OUDEDAGSVOORZIENING

- Er wordt door zelfstandigen beperkt pensioenvermogen opgebouwd in de **derde pijler**.
- Compensatie van het beperkte pensioenvermogen in de derde pijler kan mogelijk in de vierde pijler, waaronder **woningvermogen**. Uit onderzoek van DNB blijkt dat een zelfstandige gemiddeld iets meer dan 100.000 euro aan netto vermogen in zijn of haar huis heeft. Zelfstandigen die geen pensioen opbouwen in de tweede pijler hebben meer netto woningvermogen dan zelfstandigen die dat wel doen. DNB concludeert dat woningbezit enigszins compenseert voor de verschillen tussen zelfstandigen en werknemers in pensioen- en vermogensopbouw. DNB benoemt hierbij het risico dat een huis minder liquide is dan bijvoorbeeld pensioenvermogen, waardoor het vaak niet relevant is als mogelijkheid om effectief vermogen op te bouwen voor na pensionering.
- Het **totale vermogen** compenseert gebrek aan pensioenopbouw nauwelijks. Naast netto woningvermogen gaat het ook om bedrijfsvermogen, spaargeld en beleggingen. DNB concludeert dat de mediane zelfstandige zonder pensioenopbouw meer totaal vermogen heeft dan zelfstandigen mét opbouw en ook substantieel meer dan werknemers. Het grotere vermogen dat zelfstandigen in het huis hebben is daarbij een belangrijke factor. Maar niet altijd is dit vermogen liquide, en kan dus niet in alle gevallen dienen als vervanging voor pensioeninkomen.

Bron: DNB (2020), Werkenden zonder pensionopbouw

WAT IS EEN GOED PENSIOEN?

PERSPECTIEF VAN DE TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

PIJLERS IN HET NEDERLANDS PENSIOENSTELSEL

Eerste pijler

De eerste pijler is de Algemene Ouderdomswet (AOW). De hoogte van de AOW is niet afhankelijk van het arbeidsverleden of de vermogenspositie van de ontvanger. De AOW is met name bedoeld om armoede na pensionering te voorkomen

Tweede pijler

De tweede pijler bevat werknemers- en beroepspensioenregelingen. De tweede pijler biedt een inkomensvoorziening na pensionering die gerelateerd is aan het inkomen gedurende het werkzame leven. Werkgevers en werknemers zijn samen verantwoordelijk voor de tweede pijler.

Derde pijler

De derde pijler zijn de vrijwillige, individuele pensioenproducten, zoals lijfrenteproducten en banksparen, aangeboden door financiële instellingen met vergunning/toezicht. De opbouw in de derde pijler is fiscaal gefaciliteerd.

Vierde pijler

De vierde pijler zijn spaargeld en beleggingen. Ook pensioeninkomen dat gegenereerd wordt uit opgebouwd vermogen in de eigen woning is onderdeel van de vierde pijler. Zelfstandigen kunnen ook pensioeninkomen genereren door verkoop van de onderneming.

EEN GOED PENSIOEN VOLGENS DE TASKFORCE

- Onvoldoende oudedagsvoorziening kan leiden tot een flinke terugval in inkomen na het bereiken van de pensioenleeftijd. Als gevolg van de inkomensterugval kunnen mensen soms problemen krijgen met bijvoorbeeld het betalen van hun huur of hypotheek. In sommige situaties is het nodig of verstandig om zelf een aanvullend pensioen op te bouwen.

Een goed pensioen volgens de Taskforce Inkomen voor Later is het genereren van voldoende inkomen uit de beschikbare pensioenpijlers om de gewenste levensstijl na pensionering te behouden.

- De Taskforce Inkomen voor Later heeft de ambitie om de oudedagsvoorziening onder zelfstandigen te stimuleren. Om dit te realiseren richt de Taskforce zich op het vergroten van bewustwording. Daarnaast kijkt de Taskforce naar mogelijkheden om drempels te verlagen voor zelfstandigen om effectief individueel pensioenvermogen op te bouwen.

VERMOGENSOPBOUW & DERDE PIJLER PENSIOEN

PERSPECTIEF VAN DE TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

MOGELIJKHEDEN PENSIOENOPBOUW IN HET PENSIOENSTELSEL

- De verschillen zijn groot als het gaat om de wijze waarop en de mate waarin pensioenvermogen wordt opgebouwd door zelfstandigen. Er zijn zelfstandigen die andere mogelijkheden dan een pensioenproduct benutten om in hun pensioen te voorzien, maar er zijn ook zelfstandigen die relatief weinig pensioen opbouwen.
- Zelfstandigen hebben soms vanuit een eerdere dienstbetrekking nog voor een deel pensioenopbouw in de **tweede pijler**. Binnen de bestaande wettelijke kaders hebben zelfstandigen beperkte toegang tot de tweede pijler. Sommige zelfstandigen zijn verplicht deel te nemen aan een beroepspensioenfonds of een bedrijfstakpensioenfonds. Verder is er een beperkt aantal zelfstandigen dat via vrijwillige voortzetting pensioen opbouwt in de tweede pijler.
- Zelfstandigen kunnen ook op individuele basis pensioen opbouwen via de **derde pijler**. Binnen de derde pijler kunnen zelfstandigen fiscaal gefaciliteerd pensioen opbouwen. De maximale inleg wordt bepaald door de beschikbare jaarruimte (het tekort aan opgebouwd pensioen over het afgelopen jaar) en reserveringsruimte (de niet gebruikte jaarruimte van de afgelopen tien jaar). De inleg kunnen zelfstandigen aftrekken van het inkomen bij de aangifte inkomstenbelasting. Over het opgebouwde bedrag hoeft geen belasting te worden betaald in box 3. Wel betalen zelfstandigen inkomstenbelasting als ze de uitkering ontvangen.

PENSIOEN SPAREN IN DE DERDE PIJLER

- Zelfstandigen die kiezen voor een derde pijlerproduct zullen hun **jaarruimte** moeten berekenen. Deze jaarruimte bepaalt hoeveel kan worden ingelegd. De inleg kunnen zelfstandigen aftrekken van het inkomen bij de aangifte inkomstenbelasting. De jaarruimte is het tekort aan opgebouwd pensioen over het afgelopen jaar. De niet gebruikte jaarruimte van de afgelopen tien jaar, de **reserveringsruimte**, mag ook gebruikt worden. De reserveringsruimte is gemaximeerd.
- Een **fiscaal voordeel** van lijfrente is dat er geen box 3 vermogensrendementsheffing hoeft te worden betaald over het opgebouwde bedrag (iets wat bij regulier sparen of beleggen wél het geval is), en de nog niet afgedragen inkomstenbelasting kan worden ingelegd. Hierdoor kan een relatief hoger rendement worden behaald tegen lagere kosten. Wel betalen zelfstandigen inkomstenbelasting* als ze de uitkering ontvangen. Bij de derde pijler gaat het om beschermd vermogen, want is het bestemd voor pensioen.
- AFM heeft onderzoek gedaan naar drempels in de derde pijler. De AFM verwacht dat de omvang van de derde pijler mogelijk toe gaat nemen door de aanpassing van de fiscale regels in de Wet toekomst pensioenen waardoor meer kan worden opgebouwd in de derde pijler. De AFM roept op om drempels bij de toegang tot derde pijlerpensioen te verlagen. Die drempels hebben betrekking op de bekendheid, toegankelijkheid en vergelijkbaarheid van producten in de derde pijler.

* Zelfstandigen betalen ook een inkomensafhankelijke bijdrage voor de Zorgverzekeringswet (Zvw)

ONTWIKKELINGEN EN KANSEN IN DE DERDE PIJLER

- De veranderingen in de samenleving, die richting een meer flexibele arbeidsmarkt gaan, vragen om een arbeidsvormneutraal pensioenkader. Met de komst van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) zijn de mogelijkheden voor fiscaal gefaciliteerde opbouw van pensioen voor zelfstandigen én werknemers nagenoeg gelijk getrokken.
- De fiscale wijzigingen in de Wtp hebben vooral betrekking op de uitbreiding van de jaarruimte en reserveringsruimte in de derde pijler. Hierdoor kunnen zelfstandigen nog meer pensioen opbouwen in de derde pijler.
- De Taskforce Inkomen voor Later vindt de derde pijler een geschikte manier om individueel, op vrijwillige basis een vermogen op te bouwen, dat is bestemd voor inkomen tijdens de oude dag.

De Taskforce Inkomen voor Later kijkt naar de kansen om de derde pijler fundamenteel te verbeteren en drempels te verlagen.

- Per 1 juli 2023 is de Wtp in werking getreden. De nieuwe jaarruimte en reserveringsruimte gelden met terugwerkende kracht per 1 januari 2023. In de bijlage staan de wijzigingen in de derde pijler samengevat.
- De vervolgvraag is: *hoe kunnen we meebewegen bij de Wtp en vermogensopbouw stimuleren om te voorkomen dat zelfstandigen te maken krijgen met een ongewenste inkomensterugval na pensionering?*

STRATEGIE:
BEWUSTWORDING STIMULEREN
EN DREMPELS VERLAGEN

PERSPECTIEF VAN DE TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

BEWUSTWORDING VERGROTEN: WAT WETEN WE AL?

- De AFM (2015) concludeert dat zelfstandigen geholpen moeten worden bij het overbruggen van de volgende hindernissen om in actie te komen:
 - *Affect* (“ik wil eigenlijk helemaal niet denken aan een moment dat ik niet meer werk en oud ben”),
 - *Present bias* (“ja, ik weet dat het belangrijk is, maar nu moet ik eerst even melk kopen. Later maak ik er echt tijd voor vrij”, en “Ik heb mijn geld nu nodig om een huis te kopen of mijn studie af te betalen, wat later komt zie ik wel.”),
 - *Sociale vergelijking* (“ach, niemand anders is er actief mee bezig, waar zal ik mij druk om maken?”),
 - *Complexiteit* (het is ingewikkeld om alle relevante financiële informatie in kaart te brengen alsook de financiële effecten op lange termijn), en
 - *Gebrek aan handelingsperspectief* (onvoldoende beschikbare mogelijkheden om na bewustwording daadwerkelijk te handelen).

De Taskforceleden werken samen vanuit een multilaterale aanpak en een gezamenlijke verantwoordelijkheid om optimaal resultaat te bereiken in het stimuleren van vermogensopbouw onder zelfstandigen, bestemd voor inkomen voor de oude dag.

DOEL VAN DE TASKFORCE

- Het doel van de Taskforce is om de oudedagsvoorziening onder zelfstandigen te stimuleren en drempels te verlagen om effectief individueel pensioenvermogen op te bouwen.
- De Taskforce beoogt laagdrempelige beschikbaarheid van kennis en informatie en uitleg over de noodzaak van continuïteit van inkomen na pensionering, om zo de bewustwording onder zelfstandigen te stimuleren en handelingsperspectief te bieden.
- Hoewel er een brede verscheidenheid van maatregelen denkbaar is ten behoeve van het versterken van de vermogensopbouw van zelfstandigen, richten de Taskforceleden zich op drie aspecten:

1.

Het bereiken en stimuleren van zelfstandigen middels publieke campagnes. Daarbij ook aanspreken op ondernemerschap.

2.

Via een informatiepunt zelfstandigen informeren over de mogelijkheden voor vermogensopbouw voor later.

3.

Eenvoudiger inzicht in de beschikbare jaarruimte

1. BEREIKEN EN STIMULEREN MIDDELS PUBLIEKE CAMPAGNES

- De Taskforce wil zelfstandigen bereiken en stimuleren middels publieke campagnes. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid denkt mee over een effectieve campagne.
- De Taskforce verwacht substantiële meerwaarde van een overheidscampagne voor de derde pijler. Waarbij over een langere periode een gestructureerde en geplande reeks van communicatieve en interactieve activiteiten wordt ingezet via verschillende kanalen om het pensioenbewustzijn onder zelfstandigen te stimuleren. En om hiervoor aan te sluiten bij de publiekscampagnes voor de Wtp.
- Daarbij vraagt de Taskforce aandacht voor de rol van vertrouwde partijen die zelfstandigen kunnen helpen bij het informeren, zoals de boekhouder, de Kamer van Koophandel (KVK) en financieel adviseur.
- Ook kan worden nagedacht over de mogelijkheden van (het beter benutten van bestaande) loketten: een plek waar zelfstandigen (en anderen) terecht kunnen met vragen over hun inkomen voor later en een juiste verwijzing krijgen.
- Naar analogie van het eerder door onder meer KVK opgezette [programma Emotie en Perspectief voor ondernemen in zwaar weer](#), overweegt de Taskforce een vergelijkbaar programma “*Inkomen voor Later*” opzetten voor zelfstandigen.

2. EEN INFORMATIEPUNT VOOR ZELFSTANDIG ONDERNEMERS

- Wanneer zelfstandigen (mede door campagnes) worden bereikt en gestimuleerd in hun pensioenbewustzijn, moeten zij op een toegankelijke en neutrale plek informatie kunnen vinden over de (fiscale) mogelijkheden voor vermogensopbouw voor later. Inzicht in de (fiscale) mogelijkheden maakt de stap voor vermogensopbouw transparant en laagdrempelig.
- De Taskforce heeft geconstateerd dat de informatievoorziening voor zelfstandigen over de mogelijkheden van pensioenopbouw in de derde pijler ontoereikend is. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om fiscale mogelijkheden, relevante kenmerken voor ondernemers, voorwaarden van derde pijler, etc. Het [onderzoek van AFM](#) over drempels in de derde pijler onderschrijft dit.
- **De Taskforce wil een transparant en toegankelijk informatiepunt en/of –pagina voor zelfstandigen ontwikkelen.** Het informatiepunt moet informatie verstrekken over de mogelijkheden voor pensioenopbouw in de pensioenpijlers. Daarnaast moeten zelfstandigen worden geïnformeerd over de mogelijkheden van het opbouwen van vermogen voor later buiten de eerste drie pensioenpijlers om.
- De Taskforce adviseert om bij het opzetten van het informatiepunt bestaande kanalen (en hulpmiddelen) te benutten. Het brede scala aan partijen die zijn aangesloten bij de Taskforce dragen ertoe bij dat het informatiepunt breed gevonden en erkend zal worden.

3. EENVOUDIGER INZICHT IN DE BESCHIKBARE JAARRUIMTE

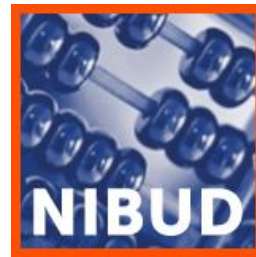
- In meerdere onderzoeken wordt geconstateerd dat de fiscale voorwaarden van de derde pijler door zelfstandig ondernemers als complex wordt ervaren. Dat betreft vooral de gegevens die nodig zijn om de jaarruimte te berekenen, waaronder de Factor-A (de jaarlijkse pensioenaangroei in de tweede pijler). Hierdoor vinden zelfstandigen het lastig om de beschikbare jaarruimte en reserveringsruimte te berekenen. Natuurlijk wordt de fiscale ruimte door de Wtp voor zelfstandigen eenvoudiger en ruimer, maar de inschatting van de Taskforce is dat veel zelfstandigen toch barrières blijven ervaren. Dit is een gemiste kans voor zelfstandigen, waardoor ze een fiscaal voordeel lasten liggen.
- Binnen de huidige wetgeving heeft de Taskforce trapsgewijs ideeën om dit inzicht te vereenvoudigen:
 - **Naar verwachting is het meest effectief het inzichtelijk maken van de beschikbare jaar- en reserveringsruimte door de Belastingdienst bij de jaarlijkse aangifte.** Hiervoor zullen pensioenuitvoerders informatie over pensioenopbouw in de tweede pijler (Factor A/ingelegde premies) moeten aanleveren aan de Belastingdienst. Deze maatregel kan een effectieve stimulans zijn voor zelfstandigen.
 - De Belastingdienst heeft op haar website een hulpmiddel voor het berekenen van de jaar- en reserveringsruimte. Deze tool wordt door veel consumenten als complex ervaren. De Taskforce beveelt de Belastingdienst aan om het hulpmiddel eenvoudiger te maken in de communicatie, en daarmee toegankelijker voor de consumenten.
 - De Taskforce wil derde pijler aanbieders en andere instanties stimuleren om initiatieven te nemen om klanten te helpen met fiscale complexiteit, zoals toegankelijke tools om de jaarruimte te berekenen en hulp bij het vinden van Factor-A/ingelegde premies in de tweede pijler.
- De Taskforce verkent vrijblijvend de mogelijkheden van fiscale wijzigingen voor het vereenvoudigen van de jaarruimte voor de jaarruimteberekening, zoals het hanteren van een forfait. Dergelijke mogelijkheden vergen wetsaanpassing.

The background of the slide is a dark blue overlay on a photograph. The photograph shows several people's hands and forearms gathered around a table, pointing at a large sheet of paper, likely a blueprint or a document. The lighting is soft, and the focus is on the hands and the paper.

BIJLAGE(N)

CONTACTGEGEVENS EN BIJLAGEN

LEDEN VAN DE TASKFORCE INKOMEN VOOR LATER

Toehoorders:

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

CONTACTGEGEVENS

Verbond van Verzekeraars	Mariska van den Berg <i>m.van.den.berg@verzekeraars.nl</i>
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Farisha Bikha <i>rbikha@minszw.nl</i>
Kamer van Koophandel	Gijs Bosch <i>gijs.bosch@kvk.nl</i>
Platform Zelfstandig Ondernemers	Sylvia Huydecoper <i>huydecoper@pzo.nl</i>
Nibud	Michael Visser <i>mvisser@nibud.nl</i>
VNO-NCW en MKB-Nederland	Rosa d'Adelhart Toorop <i>dadelharttoorop@vnoncw-mkb.nl</i>
Vereniging Zelfstandigen Nederland	Charles Verhoef <i>charles.verhoef@zelfstandigenbouw.nl</i>
Wijzer in geldzaken	Natalie Kalkhoven <i>n.c.k.kalkhoven@minfin.nl</i>
Vereniging ZZP-Nederland	Frank Alfrink <i>f.alfrink@zzp-nederland.nl</i>

BIJLAGE: WIJZIGINGEN IN DE DERDE PIJLER SAMENGEVAT

Wat	2023	2023 (Wtp)	2024
Maximale lijfrente-aftrek	13,3% van premiegrondslag	30% van premiegrondslag	30% van premiegrondslag
AOW-franchise	€ 13.646	€ 13.646*	€ 17.545
Maximale jaarruimte	€ 15.317	€ 34.550	€ 36.077
Benutten van jaarruimte	Tot de AOW-leeftijd	Tot vijf jaar na AOW-leeftijd	Tot vijf jaar na AOW-leeftijd
Reserveringsruimte	Maximaal € 8.065 (<10 jaar AOW: € 15.922)	Maximaal € 38.000	Maximaal € 41.608
Termijn reserveringsruimte	7 jaar	10 jaar	10 jaar

* Alleen in 2023, vanaf 2024 gelijk aan franchise tweede pijler